

N.B. (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks assigned to questions.

Q.1. Explain the following terms / concepts in about 30 words (Any 8) : (16)

- (a) Tariff Barriers
- (b) WTO
- (c) Sunrise exports
- (d) Let export order
- (e) 100% EOUs
- (f) Marginal cost pricing
- (g) Manufacturer exporter
- (h) Towns of Excellence
- (i) Certificate of Origin
- (j) GR form
- (k) Deemed exports
- (l) Full form of: (i) IIFT (ii) SAARC

Q.2. Answer any two from the following : (16)

- (a) What is export marketing? Explain its features.
- (b) Explain problems faced by Indian exporters.
- (c) Explain in brief various Non-Tariff barriers in export marketing.
- (d) Discuss implications of trade blocs on Indian exporter.

Q.3. Answer any two from the following : (16)

- (a) State importance of International marketing.
- (b) Distinguish between Direct and Indirect Exporting.
- (c) Explain the functions of Indian Institute of Packaging (IIP).
- (d) Bring out the Highlights of Foreign Trade Policy 2009-14.

Q.4. Answer **any two** from the following :

(16)

- (a) From the following data, calculate the FOB price to be quoted in US \$ where
1 US \$ = ₹ 50.

Particulars	Amount (Rs.)
Ex-factory Cost	₹ 1,50,000
Packing Cost	₹ 30,000
Transport Cost	₹ 20,000
Contribution to profit @ 10% of F.O.B Cost.	
Duty drawback @ 10% of F.O.B .price.	

- (b) Explain various export-pricing strategies.
(c) State role of SIDBI in export finance.
(d) Discuss the features of Pre shipment finance.

Q.5. Answer **any two** from the following :

(16)

- (a) Explain the procedure of realization of export proceeds.
(b) State the role of CHA.
(c) Discuss the major incentives available for the Indian exporter.
(d) Give importance of: (i) Bill of lading (ii) Shipping bill.

Q.6. Write notes on **any four** of the following :

(20)

- (a) APEDA
(b) Marine Insurance Procedure
(c) ECGC
(d) Importance of Commercial Invoice
(e) Negative list of exports
(f) Causes of poor exports from India.

(मराठी अनुवाद)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना :

१. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र. क्र. १. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा. (फक्त ०८) (जास्तीत जास्त ३० शब्द) (१६)

- अ) जकात अडथळे
- ब) जागतिक व्यापार संघटना. (WTO)
- क) उगवती निर्यात.
- ड) निर्यात आदेश मिळविणे.
- इ) १००: निर्यातीभिमुख संस्था.
- फ) सिमांत खर्च किंमत.
- ग) उत्पादक निर्यातदार
- ह) निर्यात योग्य उत्कृष्ट शहरे.
- स) वस्तू उगम प्रमाणपत्र.
- द) जी.आर. फॉर्म.
- य) संभाव्य निर्यात.
- र) संज्ञांची पूर्ण रूप द्या.

१. आय.आय.एफ.टी. (IIFT) २. सार्क (SAARC)

प्र.क्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१६)

- अ) निर्यात विपणन म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय निर्यातदारांना सामो.या जाणा.या अडचणी स्पष्ट करा.
- क) निर्यात विपणनांमधील विविध विंगर जकातीय अडथळे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) भारतीय निर्यातदारांवर होणा.या व्यापारी गटांच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र.क्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१६)

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनांचे महत्त्व विशद करा.
- ब) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष निर्यात यांतील फरक लिहा.
- क) भारतीय वेष्टन बांधणीची (प्लॅट्फॉर्म) कार्ये स्पष्ट करा.
- ड) आयात निर्यात धोरण २००९.२०१४ ची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.क्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१६)

अ) खालील माहितीच्या आधारे एफ.ओ.बी. किंमत अमेरिकन डॉलर मध्ये काढा.

(१ यु.एस. \$ = ₹ ५०)

तपशील	रक्कम (₹)
उत्पादन खर्च	₹ १५,०००
बांधणी खर्च	₹ ३०,०००
वाहतूक खर्च	₹ २०,०००

नफा हिस्सा एफ.ओ.बी. कॉस्टच्या १० :

करपरतावा एफ.ओ.बी. किंमतीच्या १० :

- ब) निर्यात किंमतीची विविध धोरणे स्पष्ट करा.
- क) निर्यात वित्तामधील लघुउद्योग विकास बँकेची (SIDBI) भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) निर्यातपूर्व कर्ज पुरवठ्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्र.क्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१६)

- अ) निर्यातीचे पैसे मिळण्याची पध्दत स्पष्ट करा.
- ब) जकात गृह दलालाची भूमिका (CHA) स्पष्ट करा.
- क) भारतीय निर्यातदारास मिळणा.या प्रमुख सवलतींची चर्चा करा.
- ड) खालील निर्यात कागदपत्रांचे महत्त्व लिहा.

१. जहाजभरण बिजक

२. जहाज पत्र

प्र.क्र.६. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टिपा लिहा.

(२०)

- अ) शेती आणि खाद्य पदार्थ विकास संस्था. (APEDA)
- ब) सागरी विमेची प्रक्रिया
- क) निर्यात पत आणि हमी महामंडळ. (ECGC)
- ड) व्यापारी बिजकाचे महत्त्व.
- इ) निर्यातीची नकारात्मक यादी.
- फ) भारतामधील अल्प निर्यातीची कारणे.

*****

Section: I & II: Regular Students
Section: I, II, III: IDOL Students

(2 ½ Hours)
(3 Hours)

Total Marks: 80
Total Marks: 100

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B. (1) The Revised Course (Old Pattern) is Applicable to the Regular College Student enrolled during the Academic Year 2006-07 to Academic Year 2010 -11. They shall attempt Section I and Section II Carrying 80 Marks. The duration of the paper is 2 ½ hours for such students and they should not attempt section III.
- (2) Question No.1 and Question No.2 are Compulsory Attempt any one question from Question No./3 to 5 from Section I.
- (3) All questions in Section II and Section III are Compulsory.
- (4) Figures in bracket to the right indicate full marks.
- (5) Answer to all the sections shall be written in the same Answer Book.

Q.1 Mr. Smeet Sawant, proprietor of ABC & Co. furnishes you the following information for the previous year ending on 31 March 2018. (16)

Profit and Loss Account for the year ended 31st March, 2018

Particulars	Rs.	Particular	Rs.
To Salaries	3,20,000	By Gross Profit b/d	7,30,000
To Rent	1,20,000	By Commission received	20,000
To Printing and stationary	25,000	By Dividend from co-operative bank	10,000
To Interest	45,000	By Gift from friend	51,000
To Bad Debts	5,500	By Income tax refund	
To Income Tax	8,000	(Including interest Rs.2,000)	25,000
To Advertisement	9,500		
To Depreciation	30,000		
To Fire Insurance premium	15,000		
To Drawings	10,000		
To Net Profit	2,50,000		
	<u>8,38,000</u>		<u>8,38,000</u>

He provides you the following additional information:

1. Depreciation as per Income Tax Rules is Rs. 25,000
2. Interest of Rs.35,000 paid on loan taken from State bank of India for higher education of his daughter
3. Half of the rent is paid for his residential house.
4. He paid medical insurance premium of Rs.18, 000 by cheque for himself.

You are required to compute the Taxable Income for the Assessment year 2018-19.

Q.2 A) Re-write the following sentences by selecting the appropriate options: - (06)

- 1) Maximum amount of deduction for Entertainment allowance is Rs. _____
a) 1,500 (b) 2,500 (c) 5,000
- 2) Municipal tax is a deduction allowed on _____
a) Accrual basis (b) Payment basis (c) both (a) & (b)
- 3) Export incentives received by an assessee are _____
a) Taxable as business income (b) Exempt income (c) none of these
- 4) Deduction u/s 80C is allowed to the maximum limit of Rs. _____
a) 1,00,000 (b) 1,15,000 (c) 1,50,000
- 5) CII refers to _____
a) Cost Improvement Index (b) Cost Inflation Index (c) Cost Income Index
- 6) Salary received by Member of parliament is taxable under the head income from _____
a) Other sources (b) Salary (c) Business

Q.2 B) Match the columns and rewrite it again. (06)

Column A	Column B
1. University of Mumbai	a) Income from Business
2. Interest received on Public Provident Fund	b) Gross Total Income
3. Rent received from open plot of land	c) Capital Asset
4. Salary by Partner from partnership firm	d) Association of person
5. Maximum deduction under chapter VI A	e) Income from other sources
6. Jewellery	f) Tax free Income
	g) An Artificial juridical person

Q.3 Mr. Sidhesh works as Accounts Manager with Crystal Traders. He gives you the following information for the year ended 31st March, 2018. (12)

1. Net salary per month – Rs.25,000
2. Profession tax deducted at source – Rs. 200 per month
3. Entertainment Allowance – Rs. 2,000 per month
4. Received bonus – Rs. 15,000
5. Received arrears of salary (not taxed earlier) – Rs. 10,000
6. He took advance salary of Rs.25,000 for marriage of his daughter
7. He is also a director of XYZ Ltd. and received Rs. 15,000 as sitting fees.
8. He received dividend Rs.30,000 from Mutual Fund.
9. He invested Rs.75,000 in Public Provident Fund.
10. He spent Rs. 45,000 on medical treatment of his dependent brother (50% of disability)

Compute his taxable income for assessment year 2018-19.

Q.4 Mr. Ganesh gives the following information for the year ended on 31-3-2018 (12)

Particular	House I	House II
	Rs	Rs.
	Self-Occupied	Let out for Residential use
Fair rent	1,80,000	3,20,000
Municipal Value	1,50,000	2,95,000
Rent received	-----	3,10,000
Municipal Tax:		
Paid by Tenant	-----	12,000
Paid by Mr. Ganesh	15,000	18,000
Interest on housing loan taken for the construction of house property (due but not paid)		
Ground Rent	50,000	1,00,000
	-----	5,000

Other information:

Interest from Government securities - Rs. 11,000

Dividend from SBI Mutual fund - Rs. 5,000

Winning from lottery - Rs. 12,500

He paid premium of Rs.12,000 towards life insurance policy of his wife

He also paid tuition fees of Rs. 15,000 for daughter's college.

Compute his taxable income for assessment year 2018-19

Q.5 Mr. Anil Kadam sold on 14-08-2017 his residential property in Malad for Rs.1,20,00,000. (12)

Additional information was provided as under:

It was purchased on 01-08-2012 for Rs. 57,00,000

2. Cost of improvement incurred by him

Financial year	Rs.
2013-14	1,00,000
2014-15	1,25,000

3. Expenses on transfer amounted to Rs. 1,50,000.

4. He invested Rs. 35,00,000 for purchase of new residential house on 31-12-2017

Compute Taxable Long-term capital gain for the Assessment year 2018-19.

Relevant cost of Inflation Indices (CII) are as follows –

Financial year	CII (Cost Inflation Index)
2012-13	200
2013-14	220
2014-15	240
2017-18	272

SECTION II

Q.6 A) Classify the following activities as taxable supply and non-taxable supply. (05)

Sr. No.	Particulars	Rs.
1	Receipts from supply of farm labour	50,000
2	Speed post service	35,000
3	Interest on overdraft and cash credits	30,000
4	Collection of telephone and electricity bills	15,000
5	House let out to individual for residential purpose	20,000

Q.6 B) Determine the time of supply in each of the following cases as per the provisions of GST Act: (05)

Sr. No.	Date of Supply of Service	Date of Invoice	Date of Payment
1	05.07.2018	01.08.2018	02.08.2018
2	10.08.2018	16.09.2018	25.09.2018
3	15.09.2018	20.09.2018	01.09.2018
4	25.10.2018	28.11.2018	10.11.2018
5	30.11.2018	10.12.2018	20.12.2018

OR

Q.6 C) Select the most appropriate option and rewrite the full sentence. (05)

- In India, GST structure is _____ in nature.
  - Single
  - Dual
  - Triple
- GST is comprehensive tax regime covering _____.
  - Goods
  - Services
  - both goods and services
- _____ form is to be used for registration under GST.
  - GSTR-1A
  - GSTR-2
  - GST REG-01
- In case of inter-state stock transfer _____ will be levied.
  - CGST
  - IGST
  - CGST and SGST
- The place of supply of goods imported into India shall be _____.
  - Location of the importer
  - Custom ports where the goods are cleared
  - Owner of the goods

Q.6 D) Match the columns: (05)

Column A	Column B
• Goods and Services Tax	• Zero rated supply
• Supply	• Recipients is liable to pay GST
• Donation	• Special category state under GST
• Himachal Pradesh	• Does not attract GST
• Reverse Charge Mechanism	• Taxable event under GST
	• Eliminates cascading effect of tax

Q.7 A) Mrs. Vrittee, provides you with the following information. (10)

Sr. No.	Particulars	Rs.
1	Received rent from immovable property to higher secondary school	3,25,000
2	Received fees from conducting private tuitions	2,50,000
3	Receipts from running training Centre in relation to art classes	5,75,000
4	Rent received from factory building	1,50,000
5	Purchase of stationary	1,25,000
6	Rent received from agricultural plot	1,00,000
7	Implementation of software	25,000

Compute the value of taxable supply and GST Liability of Mrs. Vrittee
GST rate to be taken CGST 9% and SGST 9%.
All amounts are excluding GST.

OR

Q.7 B) ABC Bank Ltd. provides you details of the following information relating to services provided during the month July 2018. Compute the value of taxable supply and GST Liability. (10)

No.	Particulars	Rs.
1	Charges received on credit card and debit card facilities extended	4,00,000
2	Discount earned on bills discounted	1,50,000
3	Merchant banking services	5,00,000
4	Interest on overdrafts and cash credits	2,25,000
5	Paid stationery and telephone bills	3,00,000
6	Locker rent received	1,00,000
7	Dealing in sale and purchase of forward contracts	1,25,000

GST rate to be taken CGST 9% and SGST 9%.
All amounts given are excluding GST.

Q.8 A) State with reason whether the Dealer is required to get registered under GST or not. (10)

- 1) Mr. Abhay, dealer from the state of Assam, Supplies taxable goods worth Rs.11,00,000.
- 2) Ms. Sanjay operating in Nasik, supplies taxable services of Rs. 15,00,000/- within Nasik.
- 3) Mr. Kisan, a farmer sells agricultural goods worth Rs.23,00,000/- cultivated by him on his own land.
- 4) Mr. John a Non-resident person, supplies taxable goods of Rs. 5,00,000/- in Pune.
- 5) A trader in the Tripura makes taxable supply of goods for Rs.18,55,000/-

OR

Q.8 B) Determine the place of supply in each of the following giving reasons. (10)

- 1) Mr. Chandrakant from Mumbai takes a post-paid mobile connection in Mumbai from Airtel Ltd.
- 2) Mr. Kapil Sharma a Jalandhar based registered comedian hosted a comedy show in Dubai on birthday occasion of Mumbai based actor Mr. Shahrukh Khan.
- 3) Mr. Vijay having registered office in Kanpur, imported goods into India from Singapore, which were received at Mumbai Airport.
- 4) Mr. Suryakant purchased a laptop from shop in Surat in Gujrat.
- 5) M/s K & K Associates , an architectural firm at Ranchi, has been hired by ABC Builders of Mumbai to draw up a plan for high rise building to be constructed by them in Pune, Maharashtra.

Q.9 A) M/s Vinay Enterprises provides the details of transactions of their business from the state of Maharashtra during the month of August, 2018. Are they liable to get registered under GST? If yes, from when? (10)

Date	Particulars	Amount
05.08.2018	Goods supplied to Nanded (Maharashtra)	3,75,000
08.08.2018	Services provided to Kolhapur (Maharashtra)	1,25,000
10.08.2018	Taxable goods supplied to Jalgaon (Maharashtra)	5,00,000
12.08.2018	Exempt supplies to Baroda (Gujarat)	7,50,000
18.08.2018	Inward supplies on which tax is payable under reverse charge	1,50,000
25.08.2018	Goods supplied to Pune (Maharashtra)	2,75,000
30.08.2018	Services provided to Thane (Maharashtra)	1,75,000

OR

Q.9 B) M/s XYZ Traders supplied certain goods worth Rs. 10,50,000 (inclusive of GST) and Machinery worth Rs.25,00,000 (excluding GST) to PQR Enterprises. Compute the value of supply and also GST payable. (10)

a)

Particulars	Goods	Machinery
Commission charges	25,000	40,000
Packing Charges	15,000	10,000
Freight	10,000	12,500
Inspection Charges	1,000	1,500
Designing Charges	2,500	1,000

- b) M/s XYZ Traders gave a discount of Rs.25,000 on Machinery.
- c) Taxes other than GST charged separately by M/s XYZ Traders Rs. 15,000 on goods and Rs.28,000 on Machinery.
- d) GST rate applicable on Goods is 5% and Machinery 12%.

SECTION III

- Q.10 A) From the following income of Mr. Saurabh for the previous year 2017-18, compute his gross total income for the assessment year 2018-19 if he is: **(10)**
- Residential and ordinarily resident
  - Resident but not ordinarily
  - Non-resident

Sr. No.	Income	Amount in Rs.
1)	Salary received in India, from UK based firm	15,000
2)	Professional fees earned in India, received in Canada	30,000
3)	Payment received in Dubai, for services rendered in London	45,000
4)	Income from business in Dhaka controlled from Mumbai	60,000
5)	Past untaxed profits in foreign country brought to India during Previous year	75,000

OR

- Q.10 B) Mr. Wilson, a citizen of USA, came to India, for the first time, on 21st April, 2013. During the financial years 2013-14, 2014-15, 2015-16, 2016-17 and 2017-18, he was in India for 140 days, 100 days, 15 days, 185 days and 75 days respectively. Determine the residential status of Mr. Wilson for the Assessment year 2018-19. Give explanation for your answer. **(10)**
- Q.11 State whether 'Yes' or 'No' with Reasons: **(Any 5 out of 7)** **(10)**

- When Depreciable asset is transferred it give rise to short term capital gain.
- Residential status is to be decided for Assessment year.
- Payment received by a college lecturer from University for setting question paper is taxable as income from salary.
- Municipal taxes are deductible from gross annual value only when they are paid by owner.
- Unabsorbed depreciation can be carried forward for eight years only.
- Income from sale of rural agricultural land gives rise to taxable capital gain.
- Expenses on advertisement in political souvenir are entirely disallowed while computing income from business.

*****

(मराठी रुपांतर)

विभाग : १ व २ : नियमित विद्यार्थ्यांसाठी (२½ तास)

(एकूण गुण : ८०)

विभाग : १, २, ३ : बहिःशाल विद्यार्थ्यांसाठी (३ तास)

(एकूण गुण : १००)

योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाल्याची खात्री करून घ्यावी.

- १) शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ ते २०१० च्या दरम्यान महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या नियमित विद्यार्थ्यांसाठी सुधारित अभ्यासक्रम लागू आहे. अशा विद्यार्थ्यांसाठी फक्त विभाग - १ व २ यामधील प्रश्न सोडवायचे आहेत. असा विद्यार्थ्यांसाठी एकूण गुण ८० असून वेळ अडीच तास आहे व विभाग - ३ लागू नाही. तर शैक्षणिक वर्ष २००५-०६ यावर्षी किंवा त्याआधी महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या नियमित विद्यार्थ्यांसाठी तसेच सर्व दूरस्थ व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या (आय.डी.ओ.एल.) विद्यार्थ्यांसाठी सुध्दा सुधारित अभ्यासक्रम (जुना आकृतीबंध) लागू आहे. अशा विद्यार्थ्यांनी विभाग १, २, ३ मधील प्रश्न सोडवायचे आहेत व त्यांच्यासाठी एकूण गुण १०० असून वेळ ३ तास आहेत.
- २) विभाग - १ मधील प्रश्न क्र.१ व २ अनिवार्य आहेत. प्रश्न क्र.३ ते ५ पैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा.
- ३) विभाग - २ आणि विभाग - ३ मधील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
- ४) उजव्या बाजूस कंसात दिलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ५) सर्व विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावित.
- ६) मराठी रुपांतराबाबत कोणतीही अडचण असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

विभाग- I

प्र.१ अबक आणि कंपनीचे मालक श्री.स्मित सावंत तुम्हाला ३१ मार्च २०१८ रोजी समाप्त होणाऱ्या कर पूर्व वर्षाची पुढील माहिती प्रदान करतात. (१६)

नफा तोटा खाते ३१ मार्च २०१८ या वर्ष अखरचे

तपशील	रु.	तपशील	रु.
पगार	३,२०,०००	ढोबळ नफा पुढे आणला	७,३०,०००
भाडे	१,२०,०००	सवलत मिळाली	२०,०००
मुद्रण आणि सामग्री	२५,०००	सहकारी बँकेकडून	
व्याज	४५,०००	लाभांश	१०,०००
बुडीत कर्ज	५,५००	मित्राकडून भेट	५१,०००
आयकर	८,०००	कर परतावा	
जाहिरात	९,५००	(व्याज रु. २,००० सह)	२५,०००
घसारा	३०,०००		
अग्नी विमा हप्ता	१५,०००		
उचल	१०,०००		
निव्वळ नफा	२,५०,०००		
	८,३८,०००		८,३८,०००

पुढील अतिरिक्त माहिती खालील प्रमाणे

१. आयकर नियमांनुसार घसारा रु. २५,०००

77819

Page 8 of 15

२. रु. ३५,००० हे त्याच्या मुलींसाठी उच्च शिक्षणासाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया कडून घेतलेल्या कर्जावरील व्याज भरले.
३. त्याच्या निवासी घरासाठी निम्मे भाडे दिले जाते.
४. त्यांनी स्वतःचा वैद्यकीय विमा हप्ता रु १८,००० चेकने भरला.
- कर निर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी एकूण करपात्र उत्पन्न गणना करा.

प्र.२ (अ) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पुन्हा लिहा : -

(०६)

१. करमणूक भत्तेसाठी वजावटीची कमाल रक्कम _____ आहे
(अ) १,५०० (ब) २,५०० (क) ५,०००
२. महानगरपालिका कर ही _____ वर अनुमत सूट आहे
(अ) जमा आधार (ब) देय आधार (क) दोन्ही (अ) आणि (ब)
३. एखाद्या निर्धारकाला मिळालेली निर्यात प्रलोभन म्हणजे _____
(अ) व्यवसाय उत्पन्न म्हणून करपात्र (ब) सूट मिळकत (क) यापैकी काहीही नाही
४. ८० सी अंतर्गत वजावटीची जास्तीत जास्त मर्यादा रु _____ परवानगी आहे.
(अ) १,००,००० (ब) १,१५,००० (क) १,५०,०००
५. सि.आय. आय म्हणजे _____ होय.
(अ) किंमत सुधार निर्देशांक (ब) किंमत महागाई निर्देशांक (क) किंमत उत्पन्न निर्देशांक
६. संसदेच्या सदस्याने मिळणारा पगार _____ पासूनच्या मुख्य उत्पन्नाखाली करपात्र असतो.
(अ) इतर स्त्रोत (ब) वेतन (क) व्यवसाय

प्र.२ (ब) स्तंभ जुळवा आणि त्या पुन्हा लिहा .

(०६)

स्तंभ अ	स्तंभ ब
१) मुंबई विद्यापीठ	अ) व्यवसायातून उत्पन्न
२) सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीवर मिळणारे व्याज	ब) एकूण ढोबळ उत्पन्न
३) मोकळ्या भूखंडावरील मिळालेले भाडे	क) भांडवली मालमत्ता
४) भागीदार फर्मकडून भागीदाराकडून मिळणारा पगार	ड) व्यक्तीची संघटना
५) अध्याय ६ अ अंतर्गत जास्तीत जास्त वजावट	ई) इतर स्त्रोतांकडून उत्पन्न
६) दागिने	फ) करमुक्त उत्पन्न
	ज) कृत्रिम न्यायालयीन व्यक्ती

प्र ३. श्री सिद्धेश हे क्रिस्टल व्यापारी येथे खाती व्यवस्थापक म्हणून कार्य करतात . ते तुम्हाला ३१ मार्च २०१८ रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षाची माहिती खालील प्रमाणे आहे. (१२)

१. दरमहा निव्वळ पगार - रु. २५,०००
२. व्यवसाय कर वजा केला - रु. २०० दरमहा
३. करमणूक भत्ता - रु. २,००० दरमहा
४. प्राप्त बोनस - रु. १५,०००
५. पगाराची थकबाकी मिळाली (पूर्वी कर आकारला नाही) - रु. १०,०००
६. त्याच्या मुलीच्या लग्नासाठी त्यांनी रु २५,००० आगाऊ पगार घेतली.
७. ते एक्सवायझेड लिमिटेडचे संचालकही आहेत आणि त्यांना रु. १५,००० मानधन मिळते.
८. त्याला म्युच्युअल फंडाकडून रु ३०,००० रुपये लाभांश मिळाला.
९. त्यांनी सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीमध्ये रु ७५,००० रुपयांची गुंतवणूक केली.
१०. त्यांनी रु ४५,००० त्याच्यावर अवलंबून असणाऱ्या भावांवर खर्च केले. (अपंगत्व ५० %)

करनिर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी त्याच्या करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

प्र.४. श्री. गणेश ३१-३-२०१८ रोजी संपलेल्या वर्षाची पुढील माहिती (१२)

तपशिल	सदनिका १ रु.	सदनिका २ रु.
	स्वतः व्यापलेला	भाड्याने दिलेले
सुयोग्य भाडे	१,८०,०००	३,२०,०००
नगरपालिका मूल्य	१,५०,०००	२,९५,०००
भाडे प्राप्त झाले	-----	३,१०,०००
महानगर पालिका		
-भाडेकरूने दिले	-----	१२,०००
-श्री गणेश यांनी दिले	१५,०००	१८,०००
घरांच्या मालमतेच्या बांधकामासाठी घेतलेल्या		
गृहनिर्माण कर्जावरील व्याज (देय परंतु दिले नाही)	५०,०००	१,००,०००
ग्राउंड भाडे	-----	५,०००

इतर माहिती:

सरकारी रोखे पासून व्याज - रु. ११,००० मिळाले.

एसबीआय म्युच्युअल फंडाचा लाभांश - रु. ५,००० मिळाले.

लॉटरीमधून जिंकले - रु. १२,५००

त्याच्या बायकोचा रु १२,००० जीवन विमाचा हप्ता भरला.

त्यांनी मुलीच्या कॉलेजसाठी रु १५,००० ट्यूशन फी भरली .

करनिर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी त्याच्या करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

प्र.५ श्री अनिल कदम यांनी १४-०८-२०१७ रोजी मालाडमधील त्यांची निवासी मालमत्ता रु १,२०,००,००० रुपयांना विकली.

(१२)

अतिरिक्त माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

१. ती सदनिका मालमत्ता रु ५७,००,००० दि. ०१-०८-२०१२ रोजी विकत घेतली.

२. त्याच्याकडून झालेल्या दुरुस्ती किंमत खालील प्रमाणे आहे.

आर्थिक वर्ष	रु.
२०१३ - १४	१,००,०००
२०१४ - १५	१,२५,०००

३. हस्तांतरण खर्च रुपये. १,५०,०००.

४. त्यांनी गुंतवणूक म्हणून रु ३५,००,००० नवीन निवासी मालमत्ता दि. ३१-१२-२०१७ विकत घेतली.

कर निर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी करपात्र दीर्घकालीन भांडवली नफा काढून दाखवा.

किंमत महागाई निर्देशांक (सीआयआय) ची संबंधित किंमत खालीलप्रमाणे आहे -

वित्तीय वर्ष **सीआयआय (किंमत महागाई निर्देशांक)**

२०१२ - १३	२००
२०१३ - १४	२२०
२०१४ - १५	२४०
२०१७ - १८	२७२

विभाग- II

प्र.६ (अ) करपात्र पुरवठा आणि करपात्र नसलेला पुरवठा म्हणून खालील क्रियाकलापांचे वर्गीकरण करा. (०५)

क्रमांक	तपशील	रु.
१	शेतमजुरांच्या पुरवठ्यातून मिळाले	५०,०००
२	जलद पोस्ट सेवा	३५,०००
३	ओव्हरड्राफ्ट आणि कॅश क्रेडिटवर व्याज	३०,०००
४	दूरध्वनी व वीजबिलांचा संग्रह	१५,०००
५	रहिवासी उद्देशाने सदनिका भाड्याने दिली	२०,०००

प्र ६ (ब) जीएसटी कायद्यातील तरतुदीनुसार पुढील प्रत्येक प्रकरणात पुरवठ्याची वेळ निश्चित करा: (५)

क्रमांक	सेवा पुरवण्याची तारीख	पावत्याची तारीख	देय दिनांक
१	०५/०७/२०१८	०१/०८/२०१८	०२/०८/२०१८
२	१०/०८/२०१८	१६/०९/२०१८	२५/०९/२०१८
३	१५/०९/२०१८	२०/०९/२०१८	०१/०९/२०१८
४	२५/१०/२०१८	२८/११/२०१८	१०/११/२०१८
५	३०/११/२०१८	१०/१२/२०१८	२०/१२/२०१८

किंवा

प्र ६ (क) सर्वात योग्य पर्याय निवडा आणि पूर्ण वाक्य पुन्हा लिहा. (५)

१) भारतात जी.एस.टी रचना _____ आहे.

अ) एकरी ब) दुहेरी क) तिहेरी

२) जीएसटी म्हणजे _____ सर्वसमावेशक कर आहे.

अ) वस्तू ब) सेवा क) वस्तू आणि सेवा दोन्ही

३) जीएसटी अंतर्गत नोंदणीसाठी _____ फॉर्म वापरायचा आहे.

अ) जीएसटीआर -१ ए ब) जीएसटीआर -२ क) जीएसटी आरईजी -१

४) आंतरराज्यीय मालसाठा हस्तांतरणाच्या बाबतीत _____ आकारले जाईल.

अ) सीजीएसटी ब) आयजीएसटी क) सीजीएसटी आणि एसजीएसटी

५) भारतात आयात केलेल्या वस्तूच्या पुरवठ्याचे ठिकाण _____ असेल

अ) आयातदाराचे स्थान ब) जिथे माल साफ केला जाईल तेथील बंदरे क) माल विक्रेते

प्र ६ (ड) स्तंभ जुळवा: (५)

स्तंभ अ	स्तंभ ब
• वस्तू आणि सेवा कर	• शून्य दर केलेला पुरवठा
• पुरवठा	• प्राप्तकर्ता जीएसटी भरण्यासाठी जबाबदार आहेत
• देणगी	• जीएसटी अंतर्गत विशेष श्रेणी राज्य
• हिमाचल प्रदेश	• जीएसटी आकर्षित करत नाही
• उलट शुल्क यंत्रणा	• जीएसटी अंतर्गत करपात्र घटना
	• कराचा कॅसकेडिंग प्रभाव दूर करते

प्र. ७ (अ) श्रीमती. त्रिटी, तुम्हाला पुढील माहिती प्रदान करतात. (१०)

क्रमांक	तपशील	रु.
१	अचल संपत्तीपासून उच्च माध्यमिक शाळेत भाडे प्राप्त झाले	३,२५,०००
२	खाजगी शिकवण्या आयोजित केल्यापासून प्राप्त झाले	२,५०,०००
३	कला वर्ग संबंधात कार्यरत प्रशिक्षण केंद्र म्हणून मिळालेली मिळकत	५,७५,०००

४	कारखाना इमारतीतून भाडे प्राप्त झाले	१,५०,०००
५	सामग्री खरेदी	१,२५,०००
६	कृषी भूखंडातून भाडे मिळाले	१,००,०००
७	सॉफ्टवेअरची अंमलबजावणी	२५,०००

श्रीमती. त्रिटी यांचे करपात्र पुरवठा आणि जीएसटी देणीची गणना करा.
जीएसटी दर सीजीएसटी ९% आणि एसजीएसटी ९% घेतला जाईल.
सर्व रक्कम जीएसटी वगळता आहेत.

किंवा

प्र. ७ (ब) एबीसी बँक लि. प्रदान केलेल्या सेवा संबंधित माहिती जुलै २०१८ खालील प्रमाणे आहे. करपात्र पुरवठा आणि जीएसटी देणीची गणना करा.

(१०)

क्रमांक	तपशील	रु.
१	क्रेडिट कार्ड आणि डेबिट कार्ड सुविधांवर वाढिविण्यात आलेले शुल्क मिळाले	४,००,०००
२	सवलतीच्या बिलांवर मिळणारी सूट	१,५०,०००
३	व्यापारी बँकिंग सेवा	५,००,०००
४	ओव्हरड्राफ्ट्स आणि रोख क्रेडिटवर व्याज	२,२५,०००
५	देय स्टेशनरी आणि टेलिफोन बिले	३,००,०००
६	लॉकर भाडे प्राप्त झाले	१,००,०००
७	फॉरवर्ड कॉन्ट्रॅक्टची विक्री व खरेदी व्यवहार	१,२५,०००

जीएसटी दर सीजीएसटी ९% आणि एसजीएसटी ९% घेतला जाईल.
दिलेली सर्व रक्कम जीएसटी वगळता आहे.

प्र. ८ (अ) डीलरला (विक्रेता) जीएसटी अंतर्गत नोंदणी करणे आवश्यक आहे की नाही हे कारणासह सांगा. (१०)

- श्री. अभय, आसाममधील व्यापारी, रु.११,००,००० रुपयांच्या करपात्र वस्तूंचा पुरवठा करतात.
- श्रीमती संजय हे नाशिक मध्ये करपात्र रु १५,००,००० सेवा प्रदान करतात.
- श्री. किसन, हे एक शेतकरी असून त्याची जमिनीवर लागवड केलेल्या शेतमालाची विक्री रु.२३,००,००० केली.
- श्री. जॉन, हे अनिवासी व्यक्ती, रु. ५,००.०००/- पुण्यात करपात्र मालाची पुरवठा करतात.
- एक व्यापारी ने त्रिपुरा साठी रु १८,५५,००० माल करपात्र पुरवठा करतो.

किंवा

प्र. ८ (ब) खालीलपैकी प्रत्येक पुरवठा करण्याचे ठिकाण निश्चित करून योग्य कारण द्या.

(१०)

- श्री. चंद्रकांत, मुंबईत एअरटेल लिमिटेडकडून पोस्ट पेड मोबाईल कनेक्शन घेतात.
- जालंधर येथील नोंदणीकृत कॉमेडियन श्री. कपिल शर्मा यांनी मुंबई येथे अभिनेता श्री. शाहरुख खान यांच्या वाढदिवशी निमित्त दुबईमध्ये एक विनोदी कार्यक्रम आयोजित केला होता.
- श्री. कानपूर येथे कार्यालय नोंदणीकृत असलेले सिंगापूरहून मुंबईत विमानतळावर माल मिळाला.
- श्री. सूर्यकांत यांनी गुजरातमधील सूरत येथे दुकानातून लॅपटॉप खरेदी केला.
- रांची येथील आर्किटेक्चरल फर्म मेसर्स के अँड के असोसिएट्स यांना मुंबईच्या एबीसी बिल्डर्सनी पुणे येथे महाराष्ट्रात बांधल्या जाणाऱ्या उच्च इमारतीची योजना आखण्यासाठी नेमणूक केली आहे.

प्रश्न .९. (अ) मेसर्स विनय एंटरप्रायजेस ऑगस्ट , २०१८ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातून त्यांच्या व्यवसायाच्या व्यवहाराची माहिती देतात . ते जीएसटी अंतर्गत नोंदणी करण्यास पात्र आहेत काय? जर हो, तर कधीपासून? (१०)

तारीख	तपशील	रक्कम
०५/०८/२०१८	नांदेडला (महाराष्ट्र) पुरवठा केलेला माल	३,७५,०००
०८/०८/२०१८	कोल्हापूर (महाराष्ट्र) सेवा पुरविल्या	१,२५,०००
१०/०८/२०१८	जळगाव ला (महाराष्ट्र) पुरवठायोग्य वस्तू	५,००,०००
१२/०८/२०१८	बडोदा (गुजरात) ला सुट पुरवठा	७,५०,०००
१८/०८/२०१८	रिहर्स चार्जेस अंतर्गत कर भरावा लागतो अशा आवक पुरवठा	१,५०,०००
२५/०८/२०१८	पुण्यात (महाराष्ट्र) पुरवठा केलेला माल	२,७५,०००
३०/०८/२०१८	ठाणे (महाराष्ट्र) यांना देण्यात आलेल्या सेवा	१,७५,०००

किंवा

प्र .९ (ब) मेसर्स एक्सवायझेड व्यापारांनी पीक्यूआर एंटरप्राईजेसना रु. १०,५०,००० माल (जीएसटीचा समावेश) आणि रु. २५,००,००० रुपये किंमतीची यंत्राची पुरवठा करतात. (जीएसटी वगळता). पुरवठ्याचे मूल्य मोजा आणि जीएसटी देय काढून दाखवा. (१०)

अ)

तपशील	वस्तू	यंत्रसामग्री
कमिशन शुल्क	२५,०००	४०,०००
पॅकिंग शुल्क	१५,०००	१०,०००
मालवाहतूक शुल्क	१०,०००	१२,५००
तपासणी शुल्क	१,०००	१,५००
डिझाईन शुल्क	२,५००	१,०००

ब) मेसर्स एक्सवायझेड व्यापारांनी यंत्रावर रु २५,००० रुपयांची सूट दिली .

क) जीएसटी व्यतिरिक्त वस्तूवर कर रु १५,००० आणि यंत्रावर रु.८,००० इतर शुल्क, मेसर्स एक्स.वाय.झेड व्यापारांनी स्वतंत्रपणे आकारले.

ड) वस्तूवर जीएसटी मालावर ५% आणि यंत्रसामग्री १२% दर लागू आहे.

विभाग - III

प्र. १० (अ) करपूर्व वर्ष २०१७-१८ मधील श्री. सौरभ यांच्या खालील उत्पन्नातून त्यांच्या कर निर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी एकूण उत्पन्नाची गणना असेल तर: (१०)

अ. निवासी आणि सर्वसाधारणपणे रहिवासी

ब. रहिवासी पण साधारणपणे नाही

क. अनिवासी

क्रमांक	उत्पन्न	रु.
१.	पगार यूके आधारित फर्मकडून भारतात मिळाला	१५,०००
२.	कॅनडामध्ये मिळालेली व्यावसायिक फी भारतात मिळविली	३०,०००
३.	लंडनमध्ये प्रदान केलेल्या सेवांसाठी, दुबईमध्ये देयक प्राप्त झाले	४५,०००
४.	ढाका येथील व्यवसायाचे उत्पन्न मुंबईतून नियंत्रित होते	६०,०००
५.	मागील वर्षात परदेशी देशातील मागील न आकारलेला नफा भारतात आणला	७५,०००

किंवा

प्र. १० (ब) श्री विल्सन ,अमेरिकेचे नागरिक असून ते पहिल्यांदा भारतात दि. २१ एप्रिल २०१३ आले होते. २०१३-१४, २०१४-१५, २०१५-१६, २०१६-१७ आणि २०१७-१८ या आर्थिक वर्षात ते अनुक्रमे १४० दिवस, १०० दिवस, १५ दिवस, १८५ दिवस आणि ७५ दिवस भारतात होते. कर निर्धारक वर्ष २०१८-१९ साठी श्री. विल्सन यांची रहिवासी स्थिती निश्चित करा . आपल्या उत्तरासाठी स्पष्टीकरण द्या. (१०)

प्र. ११. 'होय' किंवा 'नाही' कारणे स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच) (१०)

१. जेव्हा अवमूल्यित मालमत्ता हस्तांतरित केली जाते तेव्हा ती अल्प मुदतीच्या भांडवलाला वाढ देते.
२. निवासी स्थिती हि वर्ष निर्धारक वर्षासाठी निश्चित करावयाचे आहे.
३. विद्यापीठाच्या महाविद्यालयाच्या व्याख्यातांकडून प्रश्नपत्रिका बनविण्यासाठी मिळालेले पैसे हे वेतनातून मिळणारे उत्पन्न म्हणून करपात्र आहे.
४. मालकाद्वारे दिले जाणारे महानगर पालिका कर हे एकूण वार्षिक मूल्यांमधून वजा केले जाते.
५. अवमूल्यन घसारा केवळ आठ वर्षासाठी पुढे जाऊ शकते.
६. ग्रामीण कृषी जमिनीच्या विक्रीतून मिळणारे उत्पन्न करपात्र भांडवलाला वाढ देते.
७. व्यवसायातील उत्पन्नाची मोजणी करताना राजकीय स्मरणिकेतील जाहिरातीवरील खर्च पूर्णपणे अनुमत नाही .

T.Y.B.COM**-: BUSINESS MANAGEMENT GROUP :-****FINANCIAL MANAGEMENT****(PAPER - IV) (NOV- 2019)****Total Marks: 100**

- N.B. :
- 1) Question no.1 is compulsory.
  - 2) Solve any four questions from question no. 2 to 8.
  - 3) All questions carry equal marks.
  - 4) All working notes should be part of the answer.

Q.1 Saish Ltd provided the following information to you Prepare vertical revenue statement. (20)

Particulars	Rs.
Sales	20,01,000
Sales return	1,000
Opening stock	2,00,000
Purchases	6,22,000
Purchases return	22,000
Wages	60,000
Carriage inward	80,000
Closing stock	40,000
Salaries	35,000
Office expenses	45,000
Insurance	21,000
Depreciation on office furniture	6,000
Discount allowed	11,000
Bad debts	6,000
Delivery expenses	8,000
Loss on sale of old furniture	1,500
Advertisement	10,000
Discount received	30,000
Interest received	7,000
Income tax @ 40%	?

Q.2 Following is the Trading and Profit and loss Account of Hema Ltd for the year ended 31st March, 2018 and balance sheet on the same date. Calculate the following ratios: (20)

a) Gross Profit Ratio	b) Operating Ratio	c) Stock Turnover Ratio
d) Net Profit Ratio	e) Current Ratio	f) Quick Ratio
g) Proprietary Ratio	h) Stock to working capital Ratio and	

Profit and loss account of for the year ended 31st March 2018

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Opening Stock	60,000	By Sales	6,00,000
To Purchases	3,00,000	By Closing Stock	1,00,000
To Wages	12,000	By Dividend	8,000
To Administrative expenses	1,00,000		
To Selling & Distribution expenses	30,000		
To Loss on sale of Asset	6,000		
To Net Profit c/d	2,00,000		
	7,08,000		7,08,000

Balance sheet as on 31st March, 2018

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity share capital	2,00,000	Fixed Assets	1,50,000
6% Preference share capital	1,50,000	Long term Investment	2,00,000
Reserve and Surplus	50,000	Closing Stock	1,00,000
Secured loan	1,00,000	Debtors	1,30,000
Sundry creditors	1,25,000	Cash and Bank balance	70,000
Bank overdraft	20,000		
Provision for tax	5,000		
	6,50,000		6,50,000

Q.3 Following are the summarized balance sheets of Mayuri industry private limited as on 31st March 2013 and 31 March 2014 (20)

Liabilities	2013	2014	Assets	2013	2014
Share capital	5,00,000	5,00,000	Premises	5,00,000	4,75,000
General reserve	1,25,000	1,50,000	Machinery	3,75,000	4,22,500
Profit and loss account	76,250	76,500	Equipment	45,000	40,500
Long Term loan	1,75,000	1,55,000	Stock	1,00,000	74,000
Sundry Creditors	2,75,000	2,31,250	Debtors	2,00,000	1,60,000
Provision for tax	84,250	76,250	Cash	3,000	17,000
			Goodwill	12,500	-
	12,35,500	11,89,000		12,35,500	11,89,000

Other information:

- 1) Dividend (interim) of Rs. 25,000 was paid during the year
- 2) Depreciation premises is provide @10%
- 3) Machinery of Rs. 75,000 was acquired during the year
- 4) Income tax provision for the year was Rs 50,000

Prepare fund flow statement.

Q. 4 A company desire to purchase a Machinery. There are two Machines available Machinery A and Machinery B. The information of machines were as under: (20)

	Machinery A	Machinery B
Cost of Machine	Rs. 90,000	Rs. 1,20,000
Life of machine	3 Years	3 Years
Profit after Depreciation and Tax:	Rs.	Rs.
Year		
1	40,000	30,000
2	1,00,000	1,20,000
3	40,000	50,000

Depreciation by SLM.

Calculate: 1. Pay Back Period

2. Average Rate of Return

3. Pay Back Profitability also advice which machine should be bought.

Q.5 Akansha co. producing 48,000 units annually. Companies cost structure as follows: (20)

Raw material	Rs. 5 p.u.
Direct Labor	Rs. 3 p.u.
Overheads	Rs.2 p.u.
Profit	Rs. 2 p.u.
Selling price	Rs.12 p.u.

Additional Information:

- Raw material remains in stock for 1 month in consumption.
- There is no work in process.
- Finished goods remain 2 months in godown.
- Debtors are given 3 months credit period.
- Suppliers allowed 1 month credit period.
- Time lag for direct labor and overhead is 1 month.
- Cash and Bank balance Rs. 25,000.
- 20% sales are on cash basis.

Prepare Working capital statement.

Q.6 a) What is financial statement? Explain the objectives of common size statement. (10)

b) Explain uses and limitations of Break Even analysis. (10)

Q.7 Write short notes (Any Four) (20)

a) Functional classification of ratios	b) functions of financial manager
c) Marginal costing	d) Sources of Finance
e) Trend Analysis	f) Statement of changes in working capital

Q.8 Saisamrth Ltd. wants to prepare the cash budget of the company for three months. April to June 2014. You are given the following information: (20)

a) Operation :

Months	Sales	Purchases	wages	Expenses
January	30000	10000	7500	5000
February	25000	10000	7500	5000
March	40000	20000	7500	7500
April	50000	25000	12500	10000
May	70000	35000	12500	10000
June	80000	30000	15000	10000

- Sales are 20% cash and the balance at two months credit. Purchases are at one month credit subject to a cash discount of 5%.
- Wages are paid 1 month in arrear and other expenses are paid one month in arrears.
- During May, the company pays a dividend of Rs. 30000 and during June, deferred payment installment (Quarterly) of Rs. 25000 will fall due.
- It is expected that at the end of March 2014, there will be cash balance of Rs. 14000.

Prepare cash budget.

(मराठी रूपांतर)

(3 तास)

एकूण गुण : 100

- सूचना : 1. खाली दिलेले प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.
2. प्रश्न 2 ते 8 पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
3. कच्चे काम हे प्रश्नांचे उत्तर मानले जाते.

प्रश्न 1 मेसर्स साईश लि. च्या खालील माहितीच्या आधारे नफा तोटा पत्रक उभ्या स्वरूपात करा. (20)

तपशील	रु.
विक्रि	2001000
विक्रि परत माल	10000
आरंभीचा साठा	200000
खरेदी	622000
खरेदी परत माल	22000
मजुरी	60000
माल खरेदी वरील खर्च	80000
अखेरचा साठा	40000
पगार	35000
कार्यालयीन खर्च	45000
विमा	21000
कार्यालयीन फर्निचर घसारा	6000
व्याज दिले	11000
बुडित कर्ज	6000
वितरण खर्च	8000
जुने फर्निचर विक्रीवरील तोटा	1500
जाहिरात	10000
व्याज मिलणे	30000
लाभांश मिलणे	7000
कर @ 40%	?

- प्रश्न 2** हेमा लि. च्या नफा तोटा खाते व तालेबंदाच्या आधारे खालील गुणोत्तर काढा : (20)
- अ. ढोबळ नफा गुणोत्तर   ब. कार्यवाहिन गुणोत्तर   क. साठा उलाढाल गुणोत्तर
ड. निव्वळ नफा गुणोत्तर   ई. चालू गुणोत्तर   फ. जलद गुणोत्तर
ज. स्वामित्व भांडवल अनुपात   ह. साठा व खेळते भांडवल अनुपात

31 मार्च 2018 चे नफा तोटा खाते

तपशील	रु	तपशील	रु
आरंभीचा साठा	60000	विक्री	600000
खरेदी	300000	अखेरचा साठा	100000
माल खरेदीवरील खर्च	12000	गुंतवणुक वरील व्याज	8000
कार्यालयीन खर्च	100000		
वितरण व वाटप खर्च	30000		
पर्निचर विक्रीवरील तोटा	6000		
निव्वळ नफा	200000		
	708000		708000

तालंबंद 31 मार्च 2018

देणी	रु.	मालमत्ता	रु.
सामान्य भाग भांडवल	200000	स्थिर मालमत्ता	150000
6% अग्रहक्क भाग भांडवल	150000	दिर्घ काल गुंतवणूक	200000
राखीव निधी	50000	माल साठा	100000
सुरक्षित कर्ज	100000	ऋणको	130000
धनको	125000	रोख व बँक	70000
बँक अधिकर्ष	20000		
कर तरतुद	5000		
	650000		650000

प्रश्न 3 मयूरी इंडस्ट्रिज लिमिटेड च्या 31 मार्च 2013 व 2014 वर्षाअखेरचे तालंबंद : (20)

तालंबंद 31 मार्च 2013 व 2014

देणी	रु 2013	रु 2014	जिंदगी	रु 2013	रु 2014
भाग भांडवल	500000	500000	परिसर	500000	475000
राखीव निधी	125000	150000	यंत्रसामुग्री	375000	422500
नफा तोटा खाते	76250	76500	उपकरणे	45000	40500
दिर्घ काल कर्ज	175000	155000	मालसाठा	100000	74000
धनको	275000	231250	ऋणको	200000	160000
कर तरतुद	84250	76250	रोख	3000	17000
			पत	12500	nil
	1189000	1235500		1189000	1235500

अधिक माहिती :

1. चालू वर्षी रु 25000 अंतिम लांभाश दिला .
2. चालू वर्षामध्ये परिसर वरील घसारा @ 10% .
3. चालू वर्षी रु 75000 ची यंत्रसामुग्री खरेदी केले .

4. चालू वर्षी रू. 50000 कर भरला.
रोखे प्रवाह पत्रक तयार करा.

प्रश्न 4 अ कंपनी खालील यंत्र खरेदी करू इच्छिते आहे. यंत्राची माहिती खालील प्रमाणे : **(20)**

	यंत्र A	यंत्र B
यंत्राची किंमत	रू 90000	रू 120000
यंत्राचे आयुष्य	3 वर्षे	3 वर्षे
निव्वळ नफा घसारा व कर नंतर		
वर्ष 1	रू 40000	रू 30000
2	रू 100000	रू 120000
3	रू 40000	रू 50000

घसारा सरळ रेखा पध्दतीने.

खालील बाबी काढा:

1. भांडवल परतफेड कालावधी
2. मोबदला सरासरी दर
3. भांडवल परतफेड लाभप्रदता व कोणते यंत्र खरेदी करावे ते सांगा.

प्रश्न 5 आकांशा कंपनी 48000 नग वर्षामध्ये उत्पादित करते. कंपनीचे परिचय पत्रक खालीलप्रमाणे : **(20)**

कच्चा माल	रू 5 प्रती नग
प्रत्यक्ष मजूर	रू 3 प्रती नग
खर्च	रू 2 प्रती नग
नफा	रू 2 प्रती नग
विक्री किंमत	रू 12 प्रती नग

अधिक माहिती खालीलप्रमाणे :

- अ. कच्चा माल 1 महिना साठ्यात राहतो.
  - ब. कच्चा माल प्रक्रिया काहीही नाही.
  - क. पक्का माल 2 महिना साठ्यात ठेवतात.
  - ड. ऋणको ला 3 महिना उधार कालावधी दिला जातो.
  - ई . धनको 1 महिना उधार कालावधी देतात.
  - फ. प्रत्यक्ष मजुरी व खर्च 1 महिना उधार कालावधी दिला जातो.
  - ग. रोख व बँक शिल्लक रू 25000. ह. 20% विक्री रोखीने केली जाते.
- खेलत्या भांडवलाची रक्कम काढा.

- प्रश्न 6 अ.** वित्तीय पत्रक म्हणजे काय? सामान्य आकाराचे पत्रकाचे उद्दिष्टे स्पष्ट करा. (10)
 ब. समविच्छेदन विश्लेषणाचे उपयोग व मर्यादा स्पष्ट करा. (10)

प्रश्न 7 टिपा लिहा कोणतेही चार (20)

- अ. गुणोत्तरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण
 ब. वित्तीय व्यवस्थापकाचे कार्य
 क. सिमांत परिव्यय
 ड. वित्ताचे स्तोत्र
 ई. कल विश्लेषण
 फ. खेळते भांडवलातील बदल पत्रक

प्रश्न 8 साईसमर्थ लि. 3 महिन्याचे एप्रिल ते जून 2017 रोखीचे अंदाजपत्रक तयार करू इच्छितात. खालील माहिती देत आहेत. (20)

महिने	विक्री	खरेदी	मजुरी	ईतर खर्च
जानेवारी	30000	10000	7500	5000
फेब्रुवारी	25000	10000	7500	5000
मार्च	40000	20000	7500	7500
एप्रिल	50000	25000	12500	10000
मे	70000	35000	12500	10000
जून	80000	30000	15000	10000

अधिक माहिती खालीलप्रमाणे :

- 20% विक्री रोखीने व उर्वरित विक्री उधारीवर देयक दुसऱया महिन्यात मिळते. खरेदीवर रोख सवलत 5% मिळाली व एक महिना उधारी कालावधी मिळाला.
- मजुरी 1 महिना उधारी व ईतर खर्च एक महिना .
- मे महिन्यामध्ये लाभांश रू 30000 दिला व जून महिन्यामध्ये हप्ता तिमाही रू 25000 भरला.
- मार्च महिना अखेरची रोख शिल्लक रू 14000 आहे. रोखे अंदाजपत्रक तयार करा.

Please check that you have received correct Question paper.

- N.B.: 1 All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. All the answers of both the sections should be written in the same answer sheet.

SECTION I

Q.1 Define Marketing & explain the importance of marketing. **(10)**

OR

Define Marketing Information System. Explain importance of marketing information system.

Q.2 Define CRM and state the techniques in CRM.. **(10)**

OR

Explain importance of Customer relationship management.

Q.3. Define Marketing Mix. Explain importance of marketing mix **(10)**

OR

Define PLC and discuss the stages in PLC..

Q.4 What is price mix and explain the elements influencing price mix. **(10)**

OR

Discuss the challenges in rural marketing.

Q.5 Write short notes on: (Any two) **(10)**

- 1) Social Marketing
- 2) Brand Equity
- 3) Role of publicity
- 4) Promotion mix
- 5) Green marketing

OR

CASE STUDY

Marketing Information system (MIS) is a technique adopted by an organisation in order to correct the marketing decisions. Marketing information system is a method in which different processes are conducted in a step by step manner. It is conducted from collection of data and concludes with finding solution for the problems related to price, product, promotion, consumers and all related marketing variables.

Answer the following questions:-

- a) Define MIS **(5)**
- b) Discuss the components of MIS System. **(5)**

SECTION II

Q.6 Explain the functions of human resource management? (10)

OR

Define Human Resource Planning and explain types of interviews.

Q.7 Define Human Resource Development and discuss its the scope. (10)

OR

Explain Compensation and Incentives for employees.

Q.8 Explain grievance handling procedures. (10)

OR

Define Motivation. Explain theory X & theory Y.

Q.9 Discuss the techniques of performance appraisal.. (10)

OR

Define employee morale and explain the importance of employee morale

Q.10 Write short notes on : (Any Two) (10)

- a) Empowerment
- b) Safety & security management
- c) Group Dynamics
- d) Human Resource Audit

OR

Case Study

Performance appraisal is a method for understanding the skills and performance of an employee. Along with this mentoring is a technique for transferring knowledge to employees. Infosys applied mentoring for the development of subordinates in every department. There are different methods adopted for appraisal of an employee. Employees will get promotions or increments on the basis of appraisal.

Answer the following questions:-

- a) Explain the benefits of performance appraisal. (5)
- b) Discuss the importance of mentoring. (5)

वेळ-०३ तास

गुण -१००

- सूचना १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात
 ३. दोन्हीही विभागातील प्रश्न एकच उत्तरपत्रिकेत सोडवावी

विभाग-१

- प्र. क्र.१ विपणना ची व्याख्या सांगून विपणना चे महत्व स्पष्ट करा. १०
 किंवा
- प्र. क्र.१ विपणन माहिती पध्दती ची व्याख्या सांगून; विपणन माहिती पध्दती चे महत्व स्पष्ट करा. १०
- प्र.क्र.२ ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा आणि ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाची तंत्रे सांगा १०
 किंवा
- प्र.क्र.२ ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे महत्व विशद करा. १०
- प्र.क्र.३ विपणन मिश्र ची व्याख्या सांगून विपणन मिश्र चे महत्व विशद करा. १०
 किंवा
- प्र.क्र.३ वस्तु जीवन चक्रा ची व्याख्या सांगून वस्तु जीवन चक्राच्या विविध टप्प्यांची चर्चा करा. १०
- प्र.क्र.४ किंमत मिश्र म्हणजे काय? किंमत मिश्र वर परीणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०
 किंवा
- प्र.क्र.४ ग्रामिण विपणनातील आव्हानांची चर्चा करा. १०
- प्र.क्र.५ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) १०
 १. सामाजिक विपणन
 २. मुद्रा समता/महती- (Brand Equity)
 ३. प्रसिद्धीची भुमिका
 ४. वृद्धी मिश्र
 ५. हरित विपणन
 किंवा

प्र.क्र.५ व्यष्टी अभ्यास

विपणन निर्णयात सुधार आणण्याच्या दृष्टीने संघटनेद्वारे विपणन माहिती पध्दती (MIS) हे तंत्र स्वीकारले जाते. विपणन माहिती पद्धतीत वेगवेगळ्या प्रक्रिया टप्या-टप्याने पार पडल्या जातात. जमविलेल्या माहितीद्वारे या प्रक्रिया पार पाडत निष्कर्ष स्थापित केले जातात आणि किंमत, वस्तु, वृद्धी, ग्राहक तसेच विपणनाशी संबंधित सर्व समस्यांना वर उपाय शोधले जातात.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

- अ) विपणन माहिती पद्धतीची वैशिष्ट्ये सांगा ०५
 ब) विपणन माहिती पद्धती च्या घटकांची चर्चा करा. ०५

77424

Page 3 of 4

विभाग-२

- प्र.क्र.६ मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये विशद करा. १०
किंवा
- प्र.क्र.६ मानव संसाधन नियोजनाची व्याख्या सांगून; मुलाखतीचे विविध प्रकार विशद करा. १०
- प्र.क्र.७ मानव संसाधन विकासाची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्तीची चर्चा करा. १०
किंवा
- प्र.क्र.७ कर्मचारी मोबदला आणि लाभ (Incentives) विशद करा १०
- प्र.क्र.८ तक्रार हाताळणी कार्यप्रक्रिया स्पष्ट करा. १०
किंवा
- प्र.क्र.८ अभिप्रेरणे ची व्याख्या सांगून; सिद्धांत 'क्ष' आणि सिद्धांत 'य' स्पष्ट करा. १०
- प्र.क्र.९ कार्यसिद्धी मूल्यमापणाच्या तंत्रांची चर्चा करा. १०
किंवा
- प्र.क्र.९ कर्मचारी मनोबलाची व्याख्या सांगून त्याचे महत्व विशद करा. १०
- प्र.क्र.१० थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) १०
अ) सबलीकरण
ब) रक्षा आणि सुरक्षा व्यवस्थापन
क) समुह गतिशीलता
ड) मानवसंसाधन तपासणी (Audit)
- किंवा
- प्र.क्र.१० व्यष्टी अभ्यास
कार्यसिद्धी मूल्यमापन म्हणजे कर्मचारी कौशल्य आणि कामगिरी जाणून घेण्याची पद्धत होय. याच बरोबर कर्मचा-याच्या ज्ञानात परिवर्तन आणण्याच्या दृष्टीने मार्गदर्शन हे एक महत्वाचे तंत्र आहे. इन्फोसिस ने प्रत्येक विभागातील सहाय्यक कर्मचा-याच्या विकासाच्या दृष्टीने मार्गदर्शन(mentoring) तंत्राचा अवलंब केला. कर्माचा-यांच्या कार्यसिद्धी मूल्यमापनाकरिता वेगवेळ्या पध्दतींचा अवलंब करण्यात आला. कार्यसिद्धीच्या आधारावर कर्माचा-यास बढती व इतर लाभ मिळतील.
- खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) कार्यसिद्धीमूल्यमापना चे फायदे स्पष्ट करा. ०५
ब) मार्गदर्शनाचे महत्व या विषयी चर्चा करा. ०५

Time: 3 Hours

Marks: 100

- N.B**
- 1) Attempt any five questions, with minimum of two questions from each section.
  - 2) Figures to the right indicate full marks
  - 3) Answers to both sections should be written in the same answer book.

Section I

1. Explain the assets and liabilities items in the balance sheet of commercial banks. **20**
2. a. Explain the recent changes in RBI'S monetary policy. **10**
b. Discuss the performance of Self-Help Groups (SHGs) in India. **10**
3. Explain the structure of Indian money market. **20**
4. Write explanatory notes (**any two**) **20**
  - a. New technologies in banking in India since 1991
  - b. Micro finance in India
  - c. Growth of capital market in India
  - d. Features of Indian Money market

Section II

5. a. Discuss the sources of tax and non-tax revenue in India **10**
b. Explain the features of Fiscal Responsibility and Budget Management Act 2003. **10**
6. a. Explain the various types of disequilibrium balance of payments. **10**
b. Explain the structure of balance of payments **10**
7. a. Explain the purchasing power parity theory. **10**
b. Explain functions and Participants in the foreign exchange market. **10**
8. Write explanatory notes (**any two**) **20**
  - a. Causes for increasing public expenditure in India.
  - b. Burden of public debt
  - c. Causes of disequilibrium in the balance of payments
  - d. Foreign exchange management by RBI

वेळ:- ३ तास

गुण:- १००

सूचना:-

१. कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा, प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
३. दोन्ही विभागातील उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

विभाग १

- प्र.१ व्यापारी बँकांच्या ताळेबंदातील मत्ता आणि देयतेचे घटक स्पष्ट करा. २०
- प्र.२ अ. भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या चलनविषयक धोरणातील अलीकडच्या काळातील बदल स्पष्ट करा. १०
- ब. भारतातील स्वयंसहाय्यता गटांच्या कामगिरीची चर्चा करा. १०
- प्र.३ भारतीय नाणेबाजाराची रचना स्पष्ट करा. २०
- प्र.४ विश्लेषणात्मक टीपा लिहा.(कोणत्याही दोन) २०
- अ. भारतीय बँक व्यवस्थेतील १९९१ पासूनचे नवीन तंत्रज्ञान
- ब. भारतातील सूक्ष्म वित्त पुरवठा
- क. भारतातील भांडवल बाजाराची वृद्धी
- ड. भारतीय नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये

विभाग २

- प्र.५ अ. भारतातील कर आणि करेत्तर महसूलाचे स्रोत यावर चर्चा करा. १०
- ब. वित्तीय जबाबदारी आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापन कायदा २००३ ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०
- प्र.६ अ. व्यवहारशेषातील असंतुलनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०
- ब. व्यवहारशेषाची रचना स्पष्ट करा. १०
- प्र.७ अ. खरेदीशक्ती (क्रयशक्ती) क्षमता सिध्दांत स्पष्ट करा. १०
- ब. विदेशी विनिमय बाजाराची कार्ये आणि सहभागीदार स्पष्ट करा. १०
- प्र.८ विश्लेषणात्मक टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) २०
- अ. भारतातील सार्वजनिक खर्चातील वाढीची कारणे
- ब. सार्वजनिक कर्जाचा भार
- क. व्यवहारशेषातील असंतुलनाची कारणे
- ड. भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे विदेशी विनिमय व्यवस्थापन